

FNTT pareigūnai atvyko į įmonę

Krata ir poėmis daromi motyvuota ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartimi, o neatidėliotinais atvejais — pareigūno ar prokuroro nutarimu, bet tada per tris dienas privalo būti gauta teisėjo nutartis. Jos negavus, paimti daiktai grąžinami, o rezultatais remtis nebegalima. Darant kratą įmonėje privalo dalyvauti jos atstovas. Parengta pagal 2026 m. spalio 30 d. galiojančius teisės aktus.

Pirmas klausimas: kokių pagrindų atvykta

FNTT pareigūnai gali atvykti dviem skirtingais pagrindais, ir nuo to priklauso visos Jūsų teisės. **Pirmiausia paklauskite, ar atliekamas ikiteisminis tyrimas**, ir paprašykite parodyti dokumentą.

1. **Ikiteisminis tyrimas** — taikomos Baudžiamojo proceso kodekso taisyklės: krata (BPK 145 str.), poėmis (BPK 147 str.). Apie tai ši atmintinė.
2. **Priežiūros funkcija** (pinigų plovimo prevencija, tarptautinės sankcijos) — kitos taisyklės ir kiti terminai. Tuomet reikalaukite nurodyti konkretų teisės aktą ir patikrinimo pavedimą.

Ką pareigūnas privalo padaryti prieš pradėdamas

Nutartis paskelbiama, o jos nuorašas įteikiamas

Pradėdamas kratą ar poėmį pareigūnas **privalo paskelbti nutartį ar nutarimą** ir **vieną jos nuorašą įteikti** asmeniui, pas kurį daroma krata. (BPK 149 str. 1 d.)

Tik po to jis gali pareikalauti atiduoti **nutartyje nurodytus** daiktus ar dokumentus.

Nutartyje **turi būti nurodyta, kokių objektų ieškoma**. (BPK 145 str. 3 d.) Perskaitykite tai — nuo to priklauso, ką pareigūnai apskritai turi teisę imti.

Įmonėje privalo dalyvauti jos atstovas

Darant kratą įmonėje, įstaigoje ar organizacijoje **turi dalyvauti tos įmonės atstovas**. (BPK 145 str. 4 d.) Jei užtikrinti jo dalyvavimą neįmanoma, krata daroma kviestinio ar savivaldybės institucijos atstovo akivaizdoje. Ta pati taisyklė galioja ir poėmiui. (BPK 147 str. 3 d.)

Praktinė išvada

Jei vadovo nėra, **atstovu gali būti įgaliotas darbuotojas**. Verta iš anksto turėti paskirtą asmenį ir advokato telefoną — procesas neatidedamas, kol laukiama.

Atstovo dalyvavimas nėra formalumas: būtent jis mato, kas ir kaip imama, ir gali reikalauti įrašyti pastabas į protokolą (žr. toliau).

Ko pareigūnai gali ir ko negali

- **Gali** atidaryti užrakintas patalpas ir talpyklas, jeigu atidaryti atsisakoma, bet privalo **vengti nereikalingo** užraktų, durų ir kitų daiktų gadinimo. (BPK 149 str. 2 d.)
- **Gali** uždrausti esantiems patalpoje asmenims išeiti, susižinoti tarpusavyje ar su kitais asmenimis iki kratos pabaigos; patalpa gali būti apsupta. (BPK 149 str. 3, 4 d.)
- **Negali** daryti kratos ar poėmio nakties metu — **išskyrus neatidėliotinus atvejus**. (BPK 149 str. 5 d.)

- **Gali paimti tik tuos daiktus ir dokumentus, kurie gali turėti reikšmės tyrimui.** (BPK 149 str. 6 d.) Daiktai, kurių apyvarta uždrausta, imami nepriklausomai nuo ryšio su tyrimu.
- **Privalo imtis priemonių,** kad nebūtų paskelbtos kratos metu paaiškėjusios **privataus gyvenimo aplinkybės.** (BPK 149 str. 8 d.)

Protokolas — svarbiausias dokumentas

1. **Visi paimti daiktai ir dokumentai parodomi dalyvaujantiems asmenims** ir išvardijami protokole arba prie jo pridedamame apyrašė, nurodant kiekį, svorį, individualias žymes, susidėvėjimą. (BPK 149 str. 7 d.)
2. Jei nieko nepaimta — **tai taip pat nurodoma protokole.** (BPK 149 str. 10 d.)
3. **Vienas protokolo egzempliorius paliekamas Jums.** (BPK 149 str. 10 d.) Tai ne malonė, o pareiga — neišleiskite pareigūnų be jo.
4. Protokole turi būti **dalyvavusių asmenų pareiškimai.** (BPK 179 str. 2 d.) Tai Jūsų vieta pastaboms: ką imant nepavyko patikrinti, kas neatitinka nutarties, kokie duomenys yra komercinė paslaptis ar advokato ir kliento susirašinėjimas.
5. Protokolą **pasirašo visi dalyvavę asmenys;** atsisakymas pasirašyti pažymimas protokole. (BPK 179 str. 3 d.) Pakeitimai, pataisymai ir papildymai **turi būti aptariamai.** (BPK 179 str. 4 d.)
6. Kai nėra kviestinių, **dalyvaujančių asmenų prašymu daromas garso ir vaizdo įrašas.** (BPK 149 str. 9 d.) Tokį prašymą verta pareikšti ir prašyti jį įrašyti į protokolą.

Jei atvyko be teisėjo nutarties

Trijų dienų taisyklė

Neatidėliotinais atvejais krata (BPK 145 str.) ir poėmis (BPK 147 str.) gali būti daromi ir **prokuroro arba ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimu**, tačiau **per tris dienas** nuo nutarimo priėmimo turi būti gauta ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartis, patvirtinanti taikymo teisėtumą. (BPK 160¹ str. 1 d.)

Ta teisėjo nutartis **skundžiama** BPK X dalyje nustatyta tvarka.

Negavus patvirtinančios nutarties per terminą, pradėti veiksmai **nedelsiant nutraukiami** (BPK 160¹ str. 2 d.), o **paimti daiktai, vertybės ir dokumentai grąžinami.** (BPK 160¹ str. 3 d.)

Svarbiausia: tokiais atvejais procesinių prievartos priemonių **rezultatais tolesniame procese negali būti remiamasi kaip kaltumą pagrindžiančiais duomenimis.** (BPK 160¹ str. 3 d.)

 Todėl **užsirašykite nutarimo datą** ir po trijų dienų pasidomėkite, ar teisėjo nutartis gauta. Tai viena iš nedaugelio vietų, kur procedūrinis pažeidimas duoda realų rezultatą.

Ką daryti per pirmąsias valandas

1. **Užsirašykite** pareigūnų vardus, pavardes, pareigas ir įstaigą; pasižymėkite tikslų atvykimo laiką.
2. **Paprašykite nutarties nuorašo** ir perskaitykite, ko ieškoma. (BPK 149 str. 1 d.)
3. **Iškvieskite advokatą** ir pažymėkite protokole, kad jo laukiama. Veiksmų tai nesustabdo, bet lieka pėdsakas.
4. **Paskirkite vieną atstovą**, kuris lydės pareigūnus; darbuotojams nurodykite atsakinėti tik į klausimus apie savo darbo sritį.
5. **Fiksuokite patys** — prašykite garso ir vaizdo įrašo, jei nėra kviestinių (BPK 149 str. 9 d.), ir pasidarykite savo paimtų dokumentų sąrašą.
6. **Pasidarykite kopijas** to, kas būtina veiklai tęsti, jei pareigūnai neprieštarauja; paprašykite tai pažymėti protokole.
7. **Prieš pasirašydami perskaitykite protokolą** ir įrašykite pastabas. (BPK 179 str. 2 d.)

8. Pasilikite savo protokolo egzempliorių. (BPK 149 str. 10 d.)

Ko nedaryti

- **Netrukdykite ir neslėpkite.** Asmenys, turintys paimtinus daiktus, privalo nekliudyti pareigūnams; nevykdantiems šios pareigos gali būti paskirta bauda (BPK 147 str. 2 d., 163 str.), o daiktai paimami prievarta. (BPK 147 str. 4 d.)
- **Nenaikinkite ir neredaguokite duomenų** — tai savarankiška ir sunkesnė rizika negu pats tiriamas dalykas.
- **Nepasirašykite protokolo neperskaitę.** Vėliau ginčyti, kas buvo paimta, bus kelis kartus sunkiau.
- **Neleiskite imti be įrašo.** Kiekvienas daiktas turi būti parodytas ir išvardytas. (BPK 149 str. 7 d.)
- **Neduokite paaiškinimų „neoficialiai“.** Kalbėtis galima, bet reikšmingi paaiškinimai turi būti fiksuojami procesine forma.
- **Nepamirškite trijų dienų.** Jei kratyta pagal pareigūno nutarimą — patikrinkite, ar gauta teisėjo nutartis. (BPK 160¹ str.)

Teisinis pagrindas. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, suvestinė redakcija, galiojanti nuo 2026 m. rugsėjo 1 d.: 145 straipsnis (krata), 146 straipsnis (asmens krata), 147 straipsnis (poėmis), 149 straipsnis (kratos ir poėmio tvarka), 160¹ straipsnis (procesinių prievartos priemonių taikymas neatidėliotinais atvejais), 163 straipsnis (bauda), 179 straipsnis (tyrimo veiksmų fiksavimas). Tekstas tikrintas Teisės aktų registre (e-tar.lt) 2026-10-30.

Ką daryti toliau

Verslui — **fdd24.com**: vidinė tvarka, ką daryti atvykus pareigūnams, įgalioto atstovo paskyrimas ir dokumentų kopijavimo tvarka. Teisinės savipagalbos klausimais — **law24.lt**: atmintinė „**Skundas dėl tyrėjo ar prokuroro veiksmų**“. Jei paimti veislai būtini dokumentai ar įranga, per skiltį „Advokato pagalba“ kreipkitės į advokatą nedelsdami.

Ši atmintinė yra bendro pobūdžio informacija, o ne individuali teisinė konsultacija. Konkrečiu atveju sprendimas priklauso nuo faktinių aplinkybių.